

የሰ/መ/ቁ.150408

ግንቦት 29 ቀን 2010 ዓ.ም

ዳኞች:- አልማው ወሌ

ሙስጠፋ አህመድ

አብርሃ መሰለ

ፈይሳ ወርቁ

ጳውሎስ ኦርሺሶ

አመልካች:- ወ/ሮ አመለወርቅ ፍቅሬ - ጠበቃ ለገሰ ማሞ -ቀረቡ

ተጠሪ:- አቶ ተስፋሁን ታፈሰ -የቀረበ የለም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የወላይታ ሰዶ ከፍተኛ ፍርድ ቤት እና የደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ/ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት ያቀረቡትን የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው። ክርክሩ በመጀመሪያ የታየው በወላይታ ሰዶ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነው። አመልካች በተጠሪ ላይ ያቀረቡት ክስ ከተጠሪ ጋር በቀን 3/6/2006 ዓ.ም በተፈጸመ ጋብቻ በቁጥር 240/270//2006 በቀን 12/06/2006 ዓ.ም በብሔራዊ የጋብቻ ስነስርዓት መሰረት ከሰዶ ከተማ ማዘጋጃ ቤት የጋብቻ ምስክር ወረቀት ወስደው ጋብቻ ከፈጸሙ በኋላ እንደማንኛውም ባለትዳር በአንድ ጣራ ስር መኖር ሳይጅምሩ ወደ አሜሪካን አገር መሄዳቸው በመግለጽ ለአለፉት አራት ዓመታት ከተጠሪው ጋር ምንም

ዓይነት ግንኙነት ሳይኖር በተለያዩ ቦታ የሚኖሩ መሆናቸውና ልጆች ሆነ የጋራ ሀብት ያላፈሩ በመሆኑ በመካከላቸው ያለው ጋብቻ ፈርሶ የፍቺ ውሳኔ እንዲወሰንላቸው ተጠሪው ላይ ክስ አቅርቦዋል። ተጠሪም ለቀረበው ክስ የሰጡት መልስ በአመልካችና በተጠሪ መካከል በህግ የፀና ጋብቻ ስለመኖሩ ሳይክዱ በጋብቻ ውስጥ መኖራችን ጥያቄ ማንሳት የሚችሉት ተጋቢዎች ወይም አንዳቸው እንጂ ሌላ ሰው የሚያነሳው ሀሳብ የህግ ድጋፍ የሌለው በመሆኑ ስለተጋቢዋ ሆኖ ጠበቃ የፍቺ ጥያቄ ማቅረብ የማይችል ስለሆነ ክስ ወድቅ እንዲደረግ ይህ መቃወሚያ የሚታለፍ ከሆነ በህጉ መሰረት የሞራል ካሳ ተወስኖ የወጪና ኪሳራ የመጠየቅ መብት ተጠብቆ እንዲወሰንላቸው የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያና አማራጭ መከላከያ መልሳቸው በማቅረብ ተከራክረዋል።

ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው ፍርድ ቤትም በቀረበው መቃወሚያ የግራ ቀኝን ክርክር ከሰማ በኋላ በቀን 4/3/2010 ዓ.ም በዋለው ችሎት የአመልካች ወንድም አስቀድሞ የተጻፈ ሕጋዊ ውክልና ሰነድ ሳይኖር አመልካችን ወክሎ የአመልካች ጋብቻ እንዲፈርስ ጠበቃን የመወከል መብት በህጉ አልተሰጠውም፤ ስለሆነም በተጠሪ የቀረበው መቃወሚያ ተገቢ ሁኖ ስለአገኘን በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ 33/2/ እና 244/መ/ መሰረት የአመልካች ተወካይ ነኝ ባይ ክስን ለማቅረብ መብት የለውም ሲል ብይን ሰጥቷል። ይህንን ብይን በመቃወም የአመልካች ተወካይ ይግባኛቸውን ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ያቀረቡ ቢሆንም ተቀባይነት ሳያገኝ በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ.337 መሰረት ስርዞታል።

የሰበር አቤቱታው የቀረበውም ይህንን የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው። አመልካች ታህሳስ 4 ቀን 2010 ዓ.ም በፃፉት አቤቱታ የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስሕተት ተፈጽሟል የሚሉባቸውን ምክንያቶችን ዘርዘረው አቅርቦዋል። የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ በዚህ ጉዳይ አመልካች ለወንድማቸው የሰጡት ውክልና በውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር ተረጋግጦ ቀርቦ ባለበት የተሟላ ውክልና አልቀረም በሚል ውድቅ መደረጉ ያላግባብ ነው በማለት በአመልካች የቀረበው አቤቱታ ከውክልና አንፃር ለመጣራት ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ በመደረጉ ተጠሪ መልስ እንዲሰጡበት በታዘዙት መሰረት የካቲት 21 ቀን 2010 ዓ.ም የተፃፈ

መልስ አቅርቦዋል። አመልካች ጠበቃ በተጠሪ የቀረበው መልስ ላይ የመልስ መልስ መስጠት የማይፈልጉ መሆኑን በመግለጻቸው ምክንያት የቀረበ የመልስ መልስ የለም።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን እኛም አቤቱታ የቀረበበት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት መሆን አለመሆኑን ለክርክሩ ከተያዘው ጭብጥ አንጻር መርምረናል። በመሰረቱ በመርህ ደረጃ የግራ ቀኝ ጋብቻ በፍቺ እንዲፈረስ መጠየቅ የሚገባው ከባልና ሚስቱ አንደኛው ተጋቢ ወይም ሁለቱም ቢሆንም በህግ አግባብ ተቀባይነት ያለው ውክልና ማስረጃ ጋር የሚቀርብ የፍቺ ጥያቄ በህግ የተከለከለ አይደለም። ከባልና ሚስት አንዳቸው የፍቺ ጥያቄ እስካቀረቡ ድረስ ፍቺው ሊከለከል እንደማይቻልና ፍቺ ሊወሰን አይገባም የሚለውን ነጥብ መሰረት በማድረግ ብቻ የይግባኝ አቤቱታ ማቅረብ እንደማይቻል በተሻሻለው ፌዴራል ቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 112 ሆነ በደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ/ የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 75/1996 አንቀጽ 127 ድንጋጌዎች መገንዘብ ይቻላል። በሌላ በኩል ፍርድ ቤት የባልና ሚስትን ክርክር በሚያይበት ጊዜ እንደነገሩ ሁኔታ አስፈላጊ ሁኖ ካገኘው ባልና ሚስቱን በአንድነት ወይም በተናጠል ሲያነጋግር ወይም ጉዳዩን ሲመረምርና ምስክር ሲሰማ በዝግ ችሎት ያስችላል የሚለውን የቤተሰብ ህግ ድንጋጌ/አንቀጽ 110/ በመጥቀስ ጋብቻና ጋብቻ ፍቺ በውክልና ሊቀርብ አይችልም በማለት በተጠሪ የሚቀርበው ክርክር ተቀባይነት የለውም። ምክንያቱም ፍርድ ቤቱ ተጋቢዎችን የሚያነጋግራቸው አስፈላጊ ሁኖ ሲገኝ እንጂ የግድ ማናጋገር እንዳለበት የሚደነግግ ባለመሆኑ፤ ጋብቻ በእንደራሴ መፈጸም በመርህ ደረጃ የማይቻል ቢሆንም ከተጋቢዎች አንደኛው ጋብቻው ለመፈጸም ፈቃዱን በማያሻማ ሁኔታ በመግለጽ በግንባር ለመገኘት የማያስችለው ከባድ ምክንያት ሲያጋጥመው ጉዳዩ ለፍትህ ሚኒስትሩ ቀርቦ ሲረጋገጥ ጋብቻውን በእንደራሴ አማካኝነት መፈጸም እንደሚቻል በግልጽ በተሻሻለው ፌዴራል ቤተሰብ ህግ አንቀጽ 12 ተደንግጓል። ጋብቻ ለመፈጸም በልዩ ሁኔታ በውክልና እንደሚቻል ህጉ እየፈቀደ የፍቺ ጥያቄ በውክልና ሊቀርብ አይችልም በማለት በተጠሪ በኩል የሚቀርበው ክርክር ተቀባይነት ያለው ሁኖ አልተገኘም። እዚህ ሊታይ የሚገባው ነጥብ የውክልናው ማስረጃ ህጋዊነት ነው። ጉዳይ በስር ፍርድ ቤት የአመልካቹ ወኪል ሆነው የቀረቡት ሰው በፍርድ ቤት በሚደረግ ክርክር በተሟላችነት ሊቆሙ ስለሚችሉ ሰዎች በሕጉ የተመለከተውን መስፈርት የሚያሟሉ ናቸው ወይስ አይደሉም? የሚለው ጥያቄ ነው።

በመሰረቱ በማናቸውም ፍርድ ቤት አቤቱታ ለማቅረብ ወይም ለመከራከር ባለጉዳዩ ራሱ እንዲቀርብ የሚያስገድድ ሕግ ወይም በፍርድ ቤቱ የተሰጠ የተለየ ትዕዛዝ የሌለ በሆነ ጊዜ ባለጉዳዩ ራሱ ለመቅረብ የማይችል ወይም የማይፈቅድ ሲሆን ነገሩን ለማስረዳት፣ ለመከራከር፣ ለሚጠየቀው ሁሉ በቂ መልስ ለመስጠት የሚችል ሰው በዋናው ባለጉዳይ ተተክቶ በነገረ ፈጅነት፣ በወኪልነት፣ በጠበቃነት እንዲከራከር ለማድረግ እንደሚችል በፍ.ስ.ስ.ሕ.ቁ.57 ተደንግጎ የሚገኝ ሲሆን በዚሁ ሕግ በቁጥር 60፣ 61 እና 62 ስር የተመለከቱት ልዩ ሁኔታዎች እንደተጠበቁ ሆነው አበል ሳይሰጣቸው ስለሌላ ሰው ሆኖ በወኪልነት ወይም በነገረ ፈጅነት አቤቱታ ለማቅረብ፣ ለመከራከር፣ ለመሟገት እና ነገሩን ለመከታተል የሚችሉት የዋናው ባለጉዳይ ባለቤት፣ ወንድም፣ እህት፣ ልጅ፣ አባት ወይም አያት ስለመሆናቸው በቁጥር 58(1) ስር ተመልክቷል። በተያዘው ጉዳይ ስለአመልካቹ በመሆን ውክልና የተሰጣቸው የአመልካች ወንድም በመሆናቸው ከዋናው ባለጉዳይ ጋር በቁጥር 58(1) ከተመለከተው የዝምድና ግንኙነት መካከል አንዱን የሚያሟሉ ስለመሆኑ አከራካሪ ጉዳይ አይደለም። ነገር ግን የውክልና ሰነድ ከውጭ ሀገር ተዘጋጅቶ የተሰጠ በመሆኑ ከሰነዶች ማረጋገጥና ምዝገባ አዋጅ ቁጥር 922/2008 አንጻር መመርመሩ ተገቢ ሁኖ አግኝተነዋል። ከኢትዮጵያ ውጭ የተዘጋጁ ሰነዶች ትክክለኛነታቸው በሰነዶች ማረጋገጥና ምዝገባ አዋጅ ቁጥር 922/2008 አንቀጽ 1፣ 6፣ 23 እና 24 ድንጋጌዎች መሰረት በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ውጭ ጉዳይ ሚኒስትር እና በኢ.ፌ.ዴ.ሪ የፍትህ ሚኒስትር የሰነዶች ማረጋገጥና ምዝገባ ጽ/ቤት መረጋገጥ እንዳለበት ተደንግጓል። አመልካች ለወንድሟቸው የሰጡት ውክልና ስልጣን በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ኢምባሲ ዋሽንግተን በቁጥር 05155/09 በቀን 14/07/2009 ዓ.ም የፊርማና ማህተም ትክክለኛነት ተረጋግጦ የተሰጣቸውን ውክልና የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ውጭ ጉዳይ ሚኒስትር በቁጥር 28456/10 በቀን 22/01/2010 ዓ.ም የፊርማ ማህተሙ ህጋዊነት ከተረጋገጠ በኋላ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የሰነዶች ማረጋገጫና ምዝገባ ጽ/ቤት በቁጥር ቅጽ/2330/10/2010 በቀን 22/01/2010 ዓ.ም ትክክለኛነቱ የተረጋገጠና የተመዘገበ የውክልና ማስረጃ መሆኑን በተጠሪ በኩል ማስተባበያ ያልቀረበበት መሆኑ ከክርክሩ ሂደት ተገንዝበናል። የተሰጠው ውክልና ማስረጃ ይዘትም በፍ/ብ/ስ/ህ/ቁ.58 እና በፍ/ብ/ህ/ቁ.2199 አመልካችን ፍቺን ጨምሮ በማናቸውም ጉዳዮች ወክሎ ለመከራከርም ሆነ ሌላ የህግ ባለሙያ ለመወከል እንደሚችሉ በውክልና ሰነድ ላይ በግልጽ የተመለከተ መሆኑን ተገንዝበናል። በመሆኑም

ተጠሪ የውክልና ማስረጃው ፍትህ ሚኒስትርና ውጭ ጉዳይ ሚኒስትር ቀርቦ ማህተም ተደርጎ በባለስልጣን ፊርማ ተረጋግጦ የቀረበ ባለመሆኑ ሕጋዊነት የጎደለው ነው በማለት ያቀረቡት ክርክር ተቀባይነት ያለው ሁኖ አልተገኘም። በአጠቃላይ ከላይ በዝርዝር እንደተገለጸው የቤተሰብ ህጉ የጋብቻ ፍቺ ክስ በወኪል ማቅረብ የማይከለክል ሁኖ እያለ እንዲሁም አመልካች ለወንድሟቸው የሰጡት ውክልና ማስረጃ የህጉን መስፈርት የሚያሟላ ሁኖ ተወካዩ በራሳቸው ወይም ጠበቃ በመወከል ክስ ለማቅረብና ለመከራከር የሚያስችላቸው ህጋዊ ውክልና በመያዝ ያቀረቡት ክስ ውድቅ በማድረግ የስር ፍርድ ቤቶች የሰጡት ብይንና ትእዛዝ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሁኖ ስለተገኘ ተከታዩን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሳ ኔ

1. በወላይታ ሶዶ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ. 38955 ህዳር 4 ቀን 2010 ዓ.ም ተሰጥቶ በደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ/ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ወላይታ ምድብ ችሎት በመ/ቁ. 21387 ህዳር 19 ቀን 2010 ዓ.ም በትእዛዝ ያጸናው ብይን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ ቁጥር 348(1) መሰረት ተሸሯል።
2. የወላይታ ሶዶ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የተዘጋውን መዝገብ በማንቀሳቀስ ጉዳዩን ተመልክቶ ተገቢውን እንዲወስን ጉዳዩን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 341(1) መሰረት መልሰናል። ይፃፍ።
3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ ብለናል።

ቅ/ሀ

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ
አለበት።

ወርሰ